

Porozmawiajmy o przyszłej ustawie

Materiał pomocniczy dla uczestników warsztatów.

Wyłanianie rektora:

Stan obecny:

Rektor wybierany jest przez kolegium elektorów uczelni. Członkowie kolegium elektorów wybierani są przez członków społeczności akademickiej w systemie kurialnym.

W pierwszym głosowaniu (tzw. głosowaniu indykacyjnym) elektorzy wskazują maksymalnie dwie osoby na stanowisko rektora przy czym wskazać mogą dowolną osobę spełniającą warunki formalne wymagane do pełnienia funkcji rektora.

Do następnej tury głosowania przechodzą kandydaci, którzy otrzymają odpowiedni procent głosów i wyrażą zgodę na kandydowanie. Do wyboru wymagana jest bezwzględna większość głosów w kolegium elektorskim.

Rektor może być również wybrany w procedurze konkursowej, organizowanej przez senat uczelni.

Projekt zespołu prof. Huberta Izdebskiego z Uniwersytetu SWPS:

Rektor wybierany jest przez Senat uczelni.

W przypadku uczelni badawczych kandydaci na rektora wyłaniani są w drodze konkursu lub przedstawiani przez komitet nominacyjny, powołany wspólnie przez senat i kolegiálny organ reprezentujący interesariuszy zewnętrznych (radę powierniczą).

Projekt zespołu dr. hab. Arkadiusza Radwana z Instytutu Allerhanda:

Przewidziane są dwie osobne funkcje: Rektora i Prezydenta uczelni.

Rektor odgrywa rolę symboliczną i ceremonialną, jest najwyższym dostojnikiem uczelni.

Prezydent sprawuje władzę wykonawczą w uczelni, jest odpowiedzialny za realizację jej celów. Prezydent nie musi być naukowcem, ale powinien posiadać specyficzną wiedzę na temat funkcjonowania nauki. Powinien posiadać kompetencje i doświadczenie menedżerskie w zarządzaniu uczelniami, lub innymi podmiotami.

Rektora wybiera Senat bezwzględną większością głosów, w głosowaniu tajnym, spośród kandydatów pozytywnie zaopiniowanych przez radę powierniczą.

Prezydenta wybiera Rada Powiernicza bezwzględną większością głosów w głosowaniu tajnym, spośród kandydatów przedstawionych przez komitet nominacyjny, a w jego braku, przez niezależnych członków Rady Powierniczej. Rada Powiernicza może zdecydować o wyborze Prezydenta w drodze konkursu otwartego dla kandydatów z uczelni i spoza uczelni, w tym również z zagranicy.

Projekt zespołu prof. Marka Kwieka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu:

Rektor wybierany jest w otwartym konkursie przeprowadzonym przez radę powierniczą (warunkiem minimum jest posiadanie przez kandydata stopnia doktora). Rektor ma swobodę w dobraniu sobie prorektorów.

Kolegialny organ reprezentujący interesariuszy zewnętrznych (Rada Powiernicza)

Stan obecny:

Obecny stan prawny nie przewiduje funkcjonowania takiego organu.

Projekt zespołu prof. Huberta Izdebskiego z Uniwersytetu SWPS:

Rada istnieje obligatoryjnie w każdej uczelni wyższej. Skład może być różny w różnych uczelniach i powinien być dostosowany do zadań uczelni. W radzie każdej uczelni zasiadają przedstawiciele samorządu terytorialnego.

Rada posiada kompetencje inicjatywne i opiniodawcze w zakresie oferty dydaktycznej i badawczej uczelni oraz w innych sprawach dotyczących współpracy uczelni z otoczeniem zewnętrznym.

Istniałaby możliwość przyznania radzie również określonych kompetencji stanowiących. Stosowny zapis mógłby się znaleźć w statucie uczelni.

Projekt zespołu dr. hab. Arkadiusza Radwana z Instytutu Allerhanda:

Rada jest obligatoryjnym i najważniejszym organem kolegialnym uczelni. Jej członkowie powoływani są przez senat uczelni, a także przez MNiSW, Krajową Izbę Gospodarczą, Regionalną Izbę Gospodarczą, radę gminy, Wojewódzką Radę Działalności Pożytku Publicznego, stowarzyszenie absolwentów uczelni, Narodową Radę Doskonałości Naukowej, i, w drodze kooptacji, przez samą Radę Powierniczą.

Kompetencje Rady są szerokie i obejmują:

- 1) uchwalanie Statutu uczelni oraz dokonywanie w nim zmian;
- 2) powoływanie i odwoływanie Prezydenta;
- 3) uchwalanie planów strategicznych przedłożonych przez Prezydenta;
- 4) uchwalanie budżetu;
- 5) udzielanie Prezydentowi absolutorium ze sprawowania funkcji;
- 6) zatwierdzanie decyzji o utworzeniu bądź likwidacji ośrodków zamiejscowych;
- 7) zatwierdzanie istotnych zmian organizacyjnych, w szczególności łączenia i podziałów uczelni;
- 8) zatwierdzanie umów o wartości przekraczającej kwotę określoną w Statucie.

Projekt zespołu prof. Marka Kwieka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu:

Rada pełni funkcje strategiczne oraz nadzorcze. Odpowiada za organizację konkursu na stanowisko rektora. Członków Rady powołuje senat uczelni.

W przypadku uczelni badawczych zdecydowaną większość składu Rady tworzą naukowcy (w tym również z zagranicy).

Senat uczelni badawczej może powołać w skład rady również przedstawicieli sektora gospodarki, zwłaszcza przemysłu wykorzystującego wyniki badań naukowych prowadzonych przez uczelnię.

Rada powinna mieć prawo wyboru części (np. 40%) kolejnych członków Rady.

W przypadku uczelni badawczo-dydaktycznych większy udział w radzie mieliby przedstawiciele otoczenia zewnętrznego danej uczelni.

W przypadku uczelni dydaktycznych rada powiernicza nie jest konieczna.

Uniwersytet badawczy:

Stan obecny:

W zależności od posiadanych uprawnień uczelnie dzielą się na:

- uniwersytety
- uniwersytety techniczne
- uniwersytety tzw. „przymiotnikowe”
- politechniki
- akademie

Uczelnie badawcze nie stanowią wyodrębnionej ustawowo grupy.

W preambule Statutu UW oraz w par.10b stwierdzono, że UW chce być uczelnią badawczą, działalność jego jednostek organizacyjnych ma sprzyjać temu celowi. Nie ma ustawowej definicji uczelni badawczej, choć sama koncepcja wyodrębnienia takiej kategorii uczelni jest dyskutowana od dłuższego czasu.

Projekt zespołu prof. Huberta Izdebskiego z Uniwersytetu SWPS:

Szkoły wyższe zostają podzielone na trzy rodzaje:

- uczelnie badawcze
- uczelnie dydaktyczno-badawcze
- wyższe szkoły dydaktyczne (zawodowe), do których nie stosuje określenia „uczelnia”

Decyzję o zaliczeniu danej uczelni do grupy uczelni badawczych podejmuje MNIŚW.

Decyzja obowiązuje do czasu dokonania następnej oceny parametrycznej (np. przez 5 lat) i może być dalej przedłużone po przeprowadzeniu oceny spełniania warunków ustawowych.

Uczelnia badawcza musi posiadać:

co najmniej 1/10 najwyższych kategorii naukowych (A+) w stosunku do uzyskanych kategorii naukowych i łącznie ponad połowę kategorii A+ i A – oraz nie mieć kategorii najniższej (C).

Status uczelni badawczej może być cofnięty z mocy prawa w przypadku gdy uczelnia przestanie spełniać wymogi dotyczące udziału kategorii naukowych bądź straci uprawnienia do nadawania stopni naukowych (dotyczy to również zawieszenia uprawnień).

Nie może również być uczelnią badawczą uczelnia, wobec której w ciągu pięciu lat przez złożeniem wniosku nastąpiło zawieszenie z mocy prawa uprawnienia do nadawania stopni naukowych, prawomocne zawieszenie takiego uprawnienia lub prawomocne jego cofnięcie.

Projekt zespołu dr. hab. Arkadiusza Radwana z Instytutu Allerhanda:

Ten projekt nie przewiduje podziału uczelni wyższych na zdefiniowane ustawowo rodzaje.

Projekt zespołu prof. Marka Kwieka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu:

Szkoły wyższe dzielą się na trzy rodzaje:

- uczelnie badawcze, z których z czasem mogą się wyłonić najbardziej elitarne uczelnie flagowe
- uczelnie dydaktyczno-badawcze
- uczelnie dydaktyczne

Uczelnie badawcze posiadają najszerszą autonomię.

Poziom finansowania uczelni badawczych ze środków publicznych uzależniony od prowadzenia badań naukowych na najwyższym poziomie.

Przewidziane są duże dotacje celowe przeznaczane sukcesywnie na wzmacnianie procesów wyłaniania się:

- uczelni badawczych: Milion za Milion (dodatkowe dofinansowanie uczelni skutecznie pozyskujących dofinansowanie na realizację grantów badawczych)
- uczelni flagowych: Narodowy Program Doskonałości Naukowej (dofinansowanie instytucjonalnego programu zaawansowanych badań naukowych realizowanego przez co najmniej 6 lata).

Wyodrębnienie się grupy uczelni badawczych nastąpi w sposób ewolucyjny na skutek działania tych instrumentów finansowych oraz równoległych procesów.

Uniwersytet jako podmiot uprawnień

Stan obecny:

Ustawa w istotnym stopniu rozstrzyga o strukturze wewnętrznej uczelni określając podział na jednostki organizacyjne. Głównym podmiotem uprawnień jest w tym kontekście podstawowa jednostka organizacyjna uczelni (wydział). Wydziały posiadają uprawnienia do nadawania stopni i tytułów naukowych. Są też głównymi podmiotami w działalności badawczej.

Projekt zespołu prof. Huberta Izdebskiego z Uniwersytetu SWPS:

Uczelnia sama powinna rozstrzygać o swojej wewnętrznej strukturze w statucie i aktach wydawanych przez właściwe organy szkoły na podstawie statutu. Możliwe jest rozwiązanie bezwydziałowe – dla mniejszych uczelni.

Jednostkami naukowymi i jednostkami uprawnionymi do nadawania stopni naukowych, jak również jednostkami uprawnionymi do prowadzenia kształcenia (z wyjątkiem kształcenia ustawicznego) powinny być całe szkoły wyższe.

Projekt zespołu dr. hab. Arkadiusza Radwana z Instytutu Allerhanda:

Uczelnie powinny składać się z niewielkiej liczby jednostek podstawowych (wydziałów, szkół, kolegiów), wydzielonych według klucza pokrywającego się z systematyką obszarów wiedzy bądź zbliżonego. Np. uniwersytety od 6-12 wydziałów.

Uczelnie zachowają również możliwość wyboru struktury bezwydziałowej.

Projekt zespołu prof. Marka Kwieka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu:

Jednostką podstawową w ramach proponowanych rozwiązań staje się **uczelnia**, a nie wydział; uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora i prowadzenia studiów doktoranckich również otrzymuje uczelnia. Unowocześnienie ustroju jednostek szkolnictwa wyższego; poszerzenie zakresu autonomii personalnej, finansowej i zarządczej uczelni.

Wzmocnienie uczelni jako całości w systemie szkolnictwa wyższego kosztem z jednej strony wydziałów, a z drugiej regulacji centralnych.

Jakość kształcenia:

Stan obecny:

Jakość kształcenia oceniana jest w ramach zewnętrznych oraz wewnętrznych praktyk ewaluacyjnych. Do zewnętrznych należą oceny Państwowej Komisji Akredytacyjnej oraz Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej. Polską Komisję Akredytacyjną tworzy od osiemdziesięciu do dziewięćdziesięciu członków powołanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa spośród kandydatów posiadających co najmniej stopień naukowy doktora, zgłoszonych przez senaty uczelni, Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Konferencję Zawodowych Szkół Polskich, Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej (przewodniczący PSRP jest członkiem PKA z mocy prawa), ogólnokrajowe stowarzyszenia naukowe i organizacje pracodawców. PKA dokonuje oceny programowej oraz instytucjonalnej.

W ramach wewnętrznych praktyk kluczową rolę odgrywa Uczelniany Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia, który pełni przede wszystkim funkcję doradczą i rekomendacyjną dla Rektora. W szczególności opracowuje i przedstawia Rektorowi wnioski i projekty dotyczące: polityki określającej cele i strategię zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na UW zgodnej ze strategią Uniwersytetu, ogólnouczelnianych procedur zapewniania jakości kształcenia oraz zasad tworzenia systemów zapewniania jakości kształcenia na wydziałach i w innych jednostkach organizacyjnych UW kształcących studentów.

Projekt zespołu prof. Huberta Izdebskiego z Uniwersytetu SWPS:

Propozycja zmiany nazwy Polskiej Komisji Akredytacyjnej na Narodową Komisję Akredytacyjną. Organ ten powinien cechować się niezależnością. Członkowie PKA powinni być wybierani w drodze wyborów. Wyboru powinno dokonywać się w kuriach odpowiadających dziedzinom nauki. Liczba członków danej kurii powinna być uzależniona od tworzonych i funkcjonujących w danej dziedzinie kierunków studiów

Przewodniczący PKA powinien być wybierany przez ministra spośród kandydatów zgłoszonych przez członków PKA. Członkowie PKA powinni ustawowo posiadać status funkcjonariuszy publicznych.

Kryteria ocen dokonywanych przez PKA powinny wynikać wyłącznie z aktów prawa powszechnie obowiązującego.

Czynności podejmowane przez PKA powinny być dokonywane w oparciu o standardowe rozwiązania Kodeksu postępowania administracyjnego

Projekt zespołu dr. hab. Arkadiusza Radwana z Instytutu Allerhanda:

Ocena jakości kształcenia w głównej mierze opiera się o system przypominający obecny system parametryzacji jednostek naukowych w oparciu o nowy system SINIS.

Ocena ekspercka dokonywana przez PKA miałaby być zrównoważona z oceną uczestników zajęć (obligatoryjną dla nich). Dodatkowo w ocenie podlegałaby skuteczność kształcenia ustalana na podstawie danych ZUS i US. Decyzje o utrzymaniu finansowania ze środków publicznych zależna byłaby od opinii sektora publicznego.

Uczelniom przyznaje się kategorię w zakresie kształcenia. Jednostki z najwyższą kategorią mogą (i powinny) oferować edukację na wszystkich możliwych poziomach kształcenia.

Projekt zespołu prof. Marka Kwieka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu:

PKA powinna reprezentować interes narodowy. Akredytacja powinna być spójna ze standardami międzynarodowymi. Aplikacje kandydatów na członków PKA powinny być jawne i podane do publicznej wiadomości wraz z informacją o instytucji rekomendującej. „Ekspertem PKA może być tylko osoba posiadająca kompetencje i wiedzę w obszarze oceny jakości w szkolnictwie wyższym – poświadczone odpowiednim sposobem sprawdzenia tych kwalifikacji”.

„Szczegółowe kryteria oceny powinny być formułowane przez zespoły odpowiadające za poszczególne dyscypliny.” Powinny być oparte bezpośrednio na wytycznych zawartych w ESG (*European Standards and Guidelines*). Kontrola legalności działań powinna być prowadzona przez MNiSW. Efektem negatywnego rezultatu tej kontroli powinno być odebranie uprawnień.

PKA przede wszystkim powinna zajmować się doskonaleniem jakości, a nie kontrolą formalną. Proces akredytacji powinien być odpowiednio długi i powinien uwzględniać szereg wizyt przed wizytą oceniającą oraz szkolenia dla uczelni akredytowanej.